

DREPT CIVIL

Teoria generală a obligațiilor

Curs universitar

Conf. univ. dr.

CRISTINA ELISABETA ZAMȘA

Universitatea din București,

Facultatea de Drept

Ediția a 3-a, revizuită și adăugită

Editura

Hamangiu

ța unui raport preexistent, stipulația în favoarea terțului beneficiar reprezintă o liberalitate^[1], o donație indirectă, care presupune verificarea condițiilor de fond ale donației, nu și a condiției formei autentice.

Secțiunea a 4-a. Principiul opozabilității efectelor contractului

§1. Prezentarea principiului opozabilității contractului față de terți

În cadrul secțiunii *Efectele (contractului) față de terți*, Codul civil precizează, în art. 1281, modul în care efectele unui contract se răsfrâng asupra terților (persoane străine de contract, *penitus extranei*).

Privit din perspectiva terților, contractul își modifică natura juridică, devenind din act juridic, fapt juridic. Dacă pentru părți contractul reprezintă un act juridic, pentru terți el apare drept o realitate socială, un simplu fapt juridic^[2] care trebuie respectat.

În literatura juridică s-a afirmat că fundamentarea principiului opozabilității se regăsește în ideea asigurării unei eficacități depline a contractului, întrucât, în lipsa principiului, terții ar putea ignora sau nesocoti situația juridică născută din contract^[3].

În teoria și, mai ales, în practica juridică, termenul de opozabilitate este utilizat cu două accepțiuni, în funcție de subiectele la care se raportează:

- a) între părți, *opozabilitatea* actului juridic semnifică dreptul fiecăreia de a se întemeia pe actul juridic pentru a obține executarea în favoarea sa: contractul este *opozabil între părți*, adică produce efectul obligatoriu (conform art. 1270 C. civ.), dar este *inopozabil terților* (potrivit art. 1280 C. civ., *res inter alios acta*);
- b) față de terți, actul juridic este *opozabil* în sensul că terții au obligația, generală și abstractă, de a respecta *situația juridică* născută din actul juridic, adică de a se abține de la orice acțiune care ar putea să împiedice exercitarea drepturilor și executarea obligațiilor de către părți (potrivit art. 1281 C. civ., după cum vom vedea mai departe).

Primul sens al noțiunii de opozabilitate (actul juridic este *opozabil și între părți*) nu este considerat de toți autorii ca fiind corect sub aspect tehnic juridic, fiind doar tolerat; al doilea sens al opozabilității (actul juridic este *opozabil față de terți*) este avut în vedere de legiuitor în cadrul art. 1281 C. civ.

[1] *Ibidem*, p. 75.

[2] *Ibidem*, p. 63. Doctrina recentă subliniază trei sensuri ale noțiunii de opozabilitate în dreptul civil: relativitate, eficacitate și inviolabilitate și consideră opozabilitatea un corolar al principiului obligativității (M. NICOLAE, *Drept civil. Teoria generală*, vol. II, p. 532).

[3] L. POP, *Obligațiile*, vol. II, p. 576.

§2. Componentele principiului opozabilității^[1]

Din redactarea art. 1281 C. civ. se pot distinge două componente ale principiului opozabilității:

(i) **prima componentă a opozabilității este menționată la modul negativ:** terții nu pot aduce atingere drepturilor și obligațiilor născute din contract (prima teză a art. 1281), lor li se cere să adopte un comportament pasiv. Tehnic-juridic, este vorba despre o obligație generală negativă de a nu face^[2] care incumbă terților în legătură cu exercitarea drepturilor și executarea obligațiilor contractuale. Totuși, un act juridic prejudiciabil nu trebuie să fie opozabil terților, care îl pot ataca în justiție pentru a obține inopozabilitatea: de exemplu, prin acțiunea revocatorie (art. 1562-1565 C. civ.) sau prin acțiunea în declararea simulației (art. 1289-1294 C. civ.);

(ii) **a doua componentă a opozabilității este menționată la modul afirmativ:** terții se pot prevala de efectele contractului, fără a avea dreptul de a cere executarea lui, cu excepția cazurilor prevăzute de lege, teza a II-a a art. 1281. Legiuitorul are în vedere situațiile în care există interesul terților de a invoca^[3] realitatea socială – contractul – în folosul lor personal, chiar și împotriva părților contractante, de exemplu: în materia uzucapiunii, a cesiunii de creanță etc. Executarea contractului nu poate fi cerută de terți decât în cazul în care legea o prevede expres [de exemplu, în materia stipulației pentru altul, terțul beneficiar poate cere executarea obligației promitentului, art. 1284 alin. (2)].

În vederea asigurării opozabilității contractului față de terți, uneori sunt necesare măsuri de publicitate a drepturilor și obligațiilor contractuale (însemnând înscrierea acestora în Registrul Național de Publicitate Mobiliară, respectiv în cartea funciară).

Considerarea contractului ca un fapt juridic față de terți are două consecințe importante:

- sub aspect probatoriu, terța persoană este îndreptățită să se folosească de orice mijloc de probă pentru a dovedi existența, pentru a combate existența ori pentru infirmarea numai în parte a contractului^[4];
- dacă una dintre părți, cu prilejul executării contractului, cauzează un prejudiciu unui terț, pentru repararea prejudiciului se va recurge la activarea răspunderii ei delictuale (cu excluderea răspunderii contractuale).

^[1] C.E. ZAMȘA, *Comentariul art. 1281*, în FL.A. BAIAS, E. CHELARU, R. CONSTANTINOVICI, I. MACOVEI (coord.), *op. cit.*, p. 1527.

^[2] Opozabilitatea substanțială a contractului față de terți; L. POP, *Obligațiile*, vol. II, p. 577.

^[3] Opozabilitatea probatorie a contractului față de terți; L. POP, *Obligațiile*, vol. II, p. 576.

^[4] C. STĂTESCU, C. BÎRSAN, *op. cit.*, p. 63.

§3. Excepțiile de la principiul opozabilității contractului

Articolul 1281 C. civ. are valoarea unei norme imperative însă principiul pe care îl consacră nu este absolut, întrucât comportă excepții.

Excepțiile de la principiul opozabilității sunt acele situații – strict prevăzute de lege – în care terții sunt îndreptățiți să ignore un contract încheiat în defavoarea lor. Concret, terții pot obține inopozabilitatea unor contracte față de ei prin intermediul a două mecanisme: acțiunea în declararea simulației și acțiunea revocatorie. În cadrul prezentului capitol, vom prezenta prima excepție de la opozabilitatea contractului, a doua fiind studiată în contextul mijloacelor juridice de realizare a creanței creditorului.

§4. Simulația, excepție de la principiul opozabilității față de terți a contractului

4.1. Prezentare generală. Noțiune

Simulația, reglementată de art. 1289-1294 C. civ., este un mecanism contractual complex prin care părțile disimulează un act juridic patrimonial – din perspectiva existenței sale, a naturii juridice, a unui element obiectiv sau a identității uneia dintre părți – în scopul creării unei situații aparente față de terți, prin intermediul unui act public și mincinos.

La baza reglementării simulației se află *principiul neutralității simulației*^[1], însemnând că ea nu atrage, în sine, nulitatea actelor juridice care o compun, deoarece părțile au dreptul de a disimula efectele actului juridic secret (și sincer).

În doctrină s-a precizat că principiul neutralității simulației presupune exercitarea simulației în cadrul limitelor sale interne (respectarea legii și a bunelor moravuri), respectiv a limitelor sale externe (cu depășirea domeniului simulației: rezerva mentală, ascunderea realității prin fapte juridice *stricto sensu*)^[2].

Scopurile simulației sunt diverse: licite (de exemplu, discreția sau anonimatul în cazul simulării identității uneia din părțile unui contract de vânzare-cumpărare) sau ilicite, de fraudă a legii (evitarea taxării/impozitării la adevărata valoare în cazul simulării prețului unui contract de vânzare-cumpărare). În materia simulației, trebuie făcută distincția între fraudă intereselor unor persoane și fraudă la lege, prima fiind tolerată (simulația fiind valabilă și sancționată cu inopozabilitatea

[1] Neutralitatea simulației a fost descrisă în literatura franceză printr-o formulare celebră: „Simulația nu face nul ceea ce este valabil, după cum nu face valabil ceea ce este nul” (trad.n., C.E.Z.), FR. TERRÉ, PH. SIMLER, Y. LEQUETTE, *op. cit.*, p. 529.

[2] FL.A. BAIAS, FL.AL. BOAR, *Simulația și buna-credință: o contradicție în termeni?*, în R.R.D.P. nr. 4/2020, p. 195.

actului simulat față de terții fraudate), a doua interzisă, prin raportare la noțiunea de cauză ilicită (art. 1237 C. civ.), sancționată cu nulitatea actului juridic.

4.2. Tipuri de simulație

În funcție de elementul asupra căruia se răsfârâge disimularea (minciuna!) părților, simulația poate fi de mai multe tipuri:

a) *simulația absolută (fictivitatea)*: părțile simulează însăși existența actului, întrucât încheie un act public fictiv care nu produce niciun efect juridic între ele. De exemplu, părțile încheie actul public de vânzare-cumpărare a unui bun, însă convin în secret că, în realitate, operațiunea juridică nu există, este fictivă și înstrăinătorul din actul aparent continuă să fie proprietarul bunului; scopul simulației este, în acest caz, fraudarea creditorului chirografar al înstrăinătorului fictiv;

b) *deghizarea totală sau parțială*:

- părțile simulează natura actului încheiat (deghizarea totală, contractul aparent), de exemplu: actul public este vânzare-cumpărare, iar actul secret este împrumut de folosință;
- părțile simulează un element al actului încheiat (deghizarea parțială, de exemplu, prețul contractului).

c) *simulația subiectivă*: este disimulată identitatea uneia dintre părți. În funcție de participarea tuturor subiectelor în realizarea mecanismului simulației, se deosebesc între interpunerea de persoane și mandatul fără reprezentare:

c1) *interpunerea de persoane*: contractul public se încheie între anumite persoane (A, vânzător, și B, cumpărător), în timp ce în contractul secret încheiat între A, B și C se stipulează că vânzătorul A îi transmite proprietatea lui C, adevăratul cumpărător. Interpunerea de persoane poate fi dedusă din reglementarea art. 1290 C. civ. și este menționată, de exemplu, în art. 992, art. 1033 C. civ.;

c2) *mandatul fără reprezentare* (reglementat de art. 2039-2042 C. civ., numită și convenția de *prête-nom*) este contractul în temeiul căruia A, mandatar, este împuternicit de B să încheie acte juridice cu C, în nume propriu, dar pe seama mandantului B; în acest exemplu, C nu cunoaște că A este mandatarul fără reprezentare al lui B (mandant), în persoana căruia se vor produce efectele contractului. Spre deosebire de interpunerea de persoane, în situația descrisă, participanți la simulație sunt numai mandatarul A și mandantul ocult B. Împărtășim opinia doctrinară conform căreia mandatul fără reprezentare este tot o formă de simulație^[1], întrucât neparticiparea cocontractantului mandatarului ocult la simu-

[1] FL.A. BAIAS, V. CÎLȚEA, *Este omul de paie un simulant?*, în R.R.D.P. nr. 2/2019, p. 188 și urm. (se susține că este suficientă constatarea că mandatul fără reprezentare este o formă de simulație, indiferent dacă îl considerăm o formă de simulație prin interpu-

lație îi conferă acestuia calitatea de terț, cu relevanță sub aspectul probării mecanismului simulației.

4.3. Structura și condițiile simulației

Două acte juridice – în accepțiunea de *negotium juris* – compun mecanismul simulației: *actul public* și *actul secret* (numit și *act secret lato sensu*)^[1].

Actul public – numit și ostensibil, mincinos, aparent – este cel prezentat terților cărora le este opozabil dacă sunt de bună-credință (nu au cunoscut existența actului secret).

Actul secret lato sensu, în funcție de tipul simulației, este format din:

- (i) acordul simulatoriu^[2]; reprezintă manifestarea de voințe a părților cu intenția de a simula și, cel mai adesea, rezultă din coexistența actului public și a celui secret (întrucât foarte rar părțile întocmesc un *instrumentum probationis*);
- (ii) actul secret *stricto sensu*; reprezintă manifestarea de voințe a părților cu intenția de a produce efecte reale între acestea (de exemplu, actul secret *stricto sensu* este un contract de vânzare, iar actul public este un contract de donație). De menționat că actul secret *stricto sensu* lipsește în cazul simulației fictive. În concluzie, actul public și acordul simulatoriu sunt elemente definitorii ale simulației.

Condițiile mecanismului simulației sunt următoarele:

- a) existența celor două acte: actul public și actul secret (în accepțiunea de *negotium iuris*);
- b) intenția părților de a simula: *animus simulandi*, concretizată în acordul simulatoriu;
- c) sub aspect temporal, actul secret trebuie să fie anterior sau cel mult concomitent cu actul public.

nere de persoane sau nu); FL.A. BAIAS, *Simulația. Studiu de doctrină și jurisprudență*, Ed. Rosetti, București, 2003, p. 121 și urm.; L. POP, *Obligațiile*, vol. II, p. 228.

[1] FL.A. BAIAS, *Simulația, op. cit.*, p. 67.

[2] Înalta Curte de Casație și Justiție a decis că un act unilateral (în sensul de *instrumentum probationis*, în opinia noastră) poate valora acord simulatoriu: „... înscrisul sub semnătură privată, prin care împrumutătorul declară că actul de împrumut are valoare juridică doar dacă împrumutatul primește de la ANRP o despăgubire bănească, chiar dacă are natura juridică a unui act unilateral, este apt de a dovedi intenția simulatorie, întrucât ilustrează manifestarea de voință chiar a presupusului creditor din actul public (contractul de împrumut), și anume că suma specificată în convenție nu era o sumă împrumutată, ci reprezenta remunerația pentru serviciile de intermediere convenite de părți” (I.C.C.J., s. I civ., dec. nr. 644/2024, www.scj.ro).

4.4. Efectele simulației

Modul în care simulația produce *efecte între părți* este prevăzut în alin. (1) al art. 1289 C. civ.: Art. 1289 – *Efecte între părți*: „(1) Contractul secret produce efecte numai între părți și, dacă din natura contractului ori din stipulația părților nu rezultă contrariul, între succesorii lor universali sau cu titlu universal”.

În virtutea autonomiei de voință a părților (respectiv a principiului fundamental al libertății de a contracta, a principiului general al forței obligatorii), precum și a principiului neutralității, rezultă că părțile (inclusiv succesorii lor universali sau cu titlu universal) trebuie să execute una față de cealaltă obligațiile asumate prin actul secret, întrucât acesta exprima voința lor sinceră; în caz contrar, creditorul unei obligații neexecutate din actul secret poate cere executarea silită sau orice alt remediu/sanctiune ca urmare a acțiunii în declararea simulației.

Pentru a produce efecte între părți, actul secret trebuie să îndeplinească cerințele de fond prevăzute de lege pentru valabilitatea lui, în conformitate cu alin. (2) al art. 1289 („Cu toate acestea, contractul secret nu produce efecte nici între părți dacă nu îndeplinește condițiile de fond cerute de lege pentru încheierea sa valabilă”). O aplicație a acestei dispoziții se regăsește în materia contractului de donație, art. 1011 alin. (2) C. civ., în sensul că donațiile deghizate nu sunt supuse exigenței formei autentice.

În funcție de tipul simulației (cu excluderea simulației fictive), de observat că o parte din efectele actului secret coincid cu efectele actului public (conform acordului simulatoriu).

Efectele simulației față de terți. Terții în materia simulației sunt succesorii cu titlu particular și creditorii chirografari ai părților simulației^[1]. Operăm cu noțiunea de terți interesați, adică persoane care au un drept sau interes în legătură cu mecanismul simulației, și nu cu noțiunea de terți desăvârșiți (*penitus extranei*). Din interpretarea *per a contrario* a art. 1289 alin. (1) C. civ., rezultă că actul secret nu produce efecte față de terți, *le este inopozabil*, aspect ce evidențiază specificul simulației de a fi excepție de la principiul opozabilității efectelor contractului față de terți. Pentru ca actul secret să le fie inopozabil, terții trebuie să fie de bună-credință [conform art. 1290 alin. (1) C. civ.]. Buna-credință se prezumă [potrivit art. 14 alin. (2) C. civ.] și constă în necunoașterea, ignorarea cu inocență a existenței actului secret; buna lor credință se raportează fie la data încheierii actului secret, fie la data când persoanele respective au dobândit calitatea – de exemplu, de succesori cu titlu particular – ce le conferă statutul de terți interesați.

De precizat că succesorii universali sau cu titlu universal nu devin terți atunci când actul secret îi lezează (de exemplu, este o donație făcută cu încălcarea rezervei succesoriale), deoarece dreptul lor de a ignora și ataca actul secret nu

[1] Aceste categorii sunt considerate singurii terți autentici în materie, întrucât nu invocă drepturi proprii, extrinsece simulației, FL .A. BAIAS, FL. AL. BOAR, *Simulația și buna-credință: o contradicție în termeni?*, cit. supra, p. 203.

izvorăște din caracterul ocult al acestuia, ci din textele de lege privitoare la rezerva succesorală^[1]; drept urmare, nu li se cere condiția bunei-credințe pentru a putea acționa împotriva actului secret.

Concret, efectele simulației față de terți sunt prevăzute de Codul civil în art. 1290 și art. 1291.

Articolul 1290 alin. (1) C. civ. protejează interesele terțului dobânditor, succesor cu titlu particular al achizitorului aparent (în ipotezele actului fictiv de vânzare-cumpărare, a interpunerii de persoane sau a mandatului fără reprezentare): Art. 1290 – *Efecte față de terți*: „(1) Contractul secret nu poate fi invocat de părți, de către succesorii lor universal, cu titlu universal sau cu titlu particular și nici de către creditorii înstrăinătorului aparent împotriva terților care, întemeindu-se cu bună-credință pe contractul public, au dobândit drepturi de la achizitorul aparent”.

Terțul dobânditor, contractant al achizitorului aparent, dacă este de bună-credință, este protejat, în sensul că lui nu i se poate opune actul secret care consfințește că, în relațiile dintre părți, nu s-a transferat către achizitor dreptul transmis ulterior terțului; în concluzie, actul secret este inopozabil terțului dobânditor de bună-credință și cu titlu particular.

În conformitate cu dispozițiile alin. (2) al art. 1290 C. civ., „terții pot invoca împotriva părților existența contractului secret, atunci când acesta le vatamă drepturile”. Este reglementat dreptul de opțiune a terților, de a se întemeia fie pe actul public, fie pe cel secret, în funcție de cum le dictează interesul, independent de buna sau rea credință^[2]; de exemplu, creditorul lui A, înstrăinătorul aparent, poate invoca în favoarea sa actul secret, arătând prin acțiunea în declararea simulației că există un act secret în care se stipulează că dreptul nu a ieșit din patrimoniul debitorului său.

Efectele simulației asupra *creditorilor chirografari, în special, formează* obiect de reglementare al art. 1291 C. civ. – *Raporturile cu creditorii*.

Alineatul prim al art. 1291 îi protejează pe creditorii dobânditorului aparent, în sensul că acestora le este inopozabil actul secret ce stipulează că între simulanți nu s-a încheiat contractul translativ de drepturi, cu două condiții cumulative:

- dacă sunt de bună-credință (nu au cunoscut existența actului secret);
- dacă au notat începerea urmăririi silite în cartea funciară sau au obținut sechestrul asupra bunurilor care au făcut obiectul simulației.

Alineatul (2) al art. 1291 soluționează conflictul dintre creditorii chirografari ai simulanților, prevăzând că, în ipoteza unui conflict între *creditorii înstrăinătorului aparent și creditorii dobânditorului aparent*, sunt preferați cei dintâi, în cazul în care creanța lor este anterioară contractului secret. Astfel, legea prezumă că simulanții au urmărit fraudarea creditorilor înstrăinătorului aparent, de vreme ce aceștia aveau o creanță anterioară actului secret.

[1] FL.A. BAIAS, *Simulația, op. cit.*, p. 156 și urm.

[2] FL.A. BAIAS, *Comentariul art. 1290*, în FL.A. BAIAS, E. CHELARU, R. CONSTANTINOVICI, I. MACOVEI (coord.), *op. cit.*, p. 1546.

4.5. Sancțiunile în cazul simulației

Sancțiunea specifică simulației rezultă din interpretarea art. 1290 și art. 1291 C. civ. și constă în inopozabilitatea față de terți a contractului secret.

În ceea ce privește nulitatea (absolută sau relativă), această sancțiune nu este inerentă simulației, dar poate interveni atunci când, prin actele componente ale simulației, se încalcă norme juridice ce protejează un interes general sau particular, adică prin observarea condițiilor generale privitoare la încheierea actului juridic. De exemplu, în cazul simulației poate să intervină nulitatea pentru eroare, dol, violență sau nulitatea absolută pentru fraudă la lege.

Pot fi luate în considerare și sancțiuni penale (cu aceeași observație de a nu reprezenta sancțiuni specifice simulației): fals în declarații sau evaziune fiscală.

4.6. Domeniul de aplicare a simulației

Domeniul de aplicare a simulației este format din:

- (i) cu precădere, actele juridice de formație bilaterală; Codul civil face o aplicație a simulației în cazul convențiilor matrimoniale, art. 331 C. civ.;
- (ii) actele unilaterale, în conformitate cu dispozițiile art. 1293 C. civ. (de exemplu, actul public este recunoașterea unei datorii, iar actul secret este un legat);
- (iii) simularea unui proces civil^[1] (nu a hotărârii judecătorești), precum și simulația tranzacției (art. 2278 C. civ.).

În mod expres, actele nepatrimoniale sunt excluse din materia simulației, prin art. 1294 C. civ.; excluderea vizează actele nepatrimoniale din domeniul dreptului familiei – căsătoria fictivă, adopția fictivă – deoarece legea prevede sancționarea lor cu nulitatea absolută.

4.7. Acțiunea în declararea simulației. Proba simulației

Acțiunea în declararea simulației este definită ca „acea acțiune civilă prin care se urmărește constatarea caracterului simulat (mincinos, nereal) al unui act juridic public, cunoscut, precum și constatarea existenței unui act juridic secret care modifică, în tot sau în parte, dispozițiile actului public”^[2].

Acțiunea în declararea simulației sau acțiunea în simulație este o acțiune în constatare de drepturi, imprescriptibilă^[3], dar depinde, sub acest aspect, de eventuala prescriptibilitate a acțiunii de fond pe care o însoțește (de exemplu, rezolu-

^[1] FL.A. BAIAS, *Comentariul art. 1289*, în FL.A. BAIAS, E. CHELARU, R. CONSTANTINOVICI, I. MACOVEI (coord.), *op. cit.*, p. 1541.

^[2] FL.A. BAIAS, *Simulația*, *op. cit.*, p. 211.

^[3] FL.A. BAIAS, *Comentariul art. 1289*, în FL.A. BAIAS, E. CHELARU, R. CONSTANTINOVICI, I. MACOVEI (coord.), *op. cit.*, p. 1543.

țiunea actului secret sau executarea silită a unei obligații din actul secret). Acțiunea poate fi introdusă:

- de către o parte, în ipoteza în care cealaltă parte nu execută o obligație stipulată în contractul secret;
- de terții interesați să facă public actul secret, pentru a-l ataca sau pentru a-l invoca în favoarea lor.

Reclamantul din acțiunea în simulație care dorește „să scoată la lumină” actul secret^[1] trebuie să probeze existența acestuia, operațiune care se efectuează diferit, în funcție de calitatea reclamantului.

Acțiunea în declararea simulației este considerată, în temeiul art. 1558 C. civ., o măsură conservatorie, întrucât ea urmărește să demonstreze, prin „devoalarea actului secret”, că un bun nu a ieșit niciodată din patrimoniul debitorului, și nu să readucă bunul în acel patrimoniu^[2].

Dacă reclamantul este una din părțile simulației, dovada actului secret se va face conform regulii de probă a actelor juridice prevăzute de Codul de procedură civilă, art. 309, însemnând necesitatea producerii unui înscris (*instrumentum probationis*) pentru actele cu valoare de peste 250 lei; de observat excepțiile de la această regulă, arătând situațiile în care dovada actului secret poate fi făcută cu orice mijloc de probă:

- excepțiile prevăzute de Codul de procedură civilă, art. 309 (actele cu valoare sub 250 lei, existența unui început de dovadă scrisă, imposibilitate de preconstituire sau de conservare a unui înscris);
- excepția prevăzută de art. 1292 teza a II-a C. civ., în cazul dovedirii unei simulații pretins ilicite: „Părțile pot dovedi și ele simulația cu orice mijloc de probă, atunci când pretind că aceasta are caracter ilicit”.

Recent, Înalta Curte de Casație și Justiție a hotărât că, în cazul „simulării prin interpunere de persoane (...), dreptul se transmite direct beneficiarului ocult din actul secret, fără să mai treacă prin patrimoniul persoanei interpuse” și că „*acțiunea în simulație presupune dovedirea manifestării de voință concordante a reclamantului și a părților*, promitenți cumpărători, respectiv, promitent vânzător, în sensul că reclamantul este adevăratul cumpărător al imobilelor, iar nu părțile care figurează în calitate de cumpărători în contractele publice”^[3] (s.n.).

Dacă reclamantul este un terț, dovada actului secret se va face conform art. 1292 teza I C. civ., cu orice mijloc de probă: „Dovada simulației poate fi făcută de terți sau de creditori cu orice mijloc de probă”.

În fine, din Codul civil se desprind o serie de *prezumții legale de simulație*: prezumția interpunerii de persoane în materia liberalităților [art. 988 alin. (2),

[1] FL.A. BAIAS, *Comentariul art. 1292*, în FL.A. BAIAS, E. CHELARU, R. CONSTANTINOVICI, I. MACOVEI (coord.), *op. cit.*, p. 1547.

[2] FL.A. BAIAS, V. CÎLȚEA, *Acțiunea în declararea simulației*, în R.R.D.P. nr. 4/2018, p. 218.

[3] I.C.C.J., s. I civ., dec. nr. 1521/2024, www.juridice.ro.